

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

З піраміди видно, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (читання – 10%), а найбільших – інтерактивного (дискусійні групи – 50%, практика через дію – 75%, навчання інших чи негайне застосування – 90%). Це, звичайно, середньостатистичні дані, і в конкретних випадках результати можуть бути дещо іншими, але в середньому таку закономірність може простежити кожен педагог.

Інтерактивні технології у поєднанні з класичними методами навчання утворюють ідеальну основу для вивчення матеріалу в початковій школі. Різноманітність методів інтерактивних технологій дозволяє вчителю доцільно підібрати методи саме для конкретної теми, а також вибрати методи відповідно до рівня знань учнів класу. Переваги інтерактивного методу навчання полягають у тому, що: за один і той же проміжок часу можна виконати більший обсяг роботи; досягається високої результативності у засвоєнні матеріалу і формуванні вмінь. Розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль); формуються мотиви навчання, гуманні стосунки між дітьми; формуються вміння співпрацювати.

До групового навчання можна віднести роботу в парах. Учні працюють в парах, виконуючи завдання. Парна робота вимагає обміну думками і дозволяє швидко виконати вправи, які в звичайних умовах є часомісткими або неможливими (обговорити подію, твір, взагалі інформацію, вивести підсумок уроку, події тощо, взяти інтерв'ю один в одного, проанкетувати партнера). Після цього один з партнерів доповідає перед класом про результати.

Мозаїка. Це метод, що поєднує і групову, і фронтальну роботу. Малі групи працюють над різними завданнями, після чого переформовуються так, щоб у кожній новоствореній групі були експерти з кожного аспекту проблеми (наприклад, кожна первинна група аналізувала один вірш Т.Шевченка, після переформування перша нова група повинна узагальнити тематику всіх опрацьованих віршів, друга – ідейне навантаження, третя – образи, четверта – форму).

Користь інтерактивних технологій навчання:

конкретному учню :

- усвідомлення включення в спільну роботу;
- розвиток рефлексії;
- становлення суб'єктивної позиції в навчанні;

навчальній групі:

- розвиток навичок спілкування і взаємодії у малій групі;
- формування ціннісно орієнтованої єдності групи;
- прийняття моральних норм і правил спільної діяльності.

Класу:

- ✓ оцінювання процесу і результату спільної діяльності;
- ✓ підвищення пізнавальної активності класу;
- ✓ розвиток аналізу й самоаналізу у процесі групової роботи.

Використання інтерактивних методів навчання на уроках в початковій школі допомагає досягнути триєдиної мети навчання: навчальної, розвивальної та виховної.

На практиці необхідно використовувати інтерактивні форми в цілому, або ж взявши елементи, які більш доцільні для певного класу.

Таким чином, використання таких видів інтерактивних вправ на уроках дає можливість доповнити уроки різноманітною інформацією, а різні види діяльності заохочують дітей до роботи. Діти свідомо осмислюють положення (ситуацію): «відсидіти не вдається». Кожен учень зацікавлений у правильності своєї думки. Продуктивність уроків підвищується.

Інтерактивні методи у поєднанні з класичними методами навчання утворюють ідеальну основу для вивчення матеріалу в початковій школі. Різноманітність методів інтерактивного навчання дозволяє вчителю доцільно підібрати методи саме для конкретної теми, а також вибрати методи відповідно до рівня знань учнів класу. Переваги інтерактивного методу

навчання полягають у тому, що: за один і той же проміжок часу можна виконати більший обсяг роботи; досягається високої результативності у засвоєнні матеріалу і формуванні вмінь. Розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль); формуються мотиви навчання, гуманні стосунки між дітьми; формуються вміння співпрацювати.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Біда О. Структура і методика інтерактивного уроку // Початкова школа. – 2007. – №7.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ, 2004.
3. Пометун Н.О., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Київ, 2005.
4. Стребна О.В., Сошенко А.О. Інтерактивні методи навчання в практиці роботи початкової школи. – Харків, 2004.

Науковий керівник: викладач вищої категорії Святохо Г.І.

УДК 373.2.091:796

*Марія Антощенко, Юлія Волинець
(Київ, Україна)*

ВПЛИВ ПРОДУКТИВНОЇ ТА ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА РОЗВИТОК ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті розкривається питання впливу продуктивної та ігрової діяльності на розвиток дрібної моторики у дітей молодшого дошкільного віку. Обґрунтовано ефективність ігор, ігрових вправ, занять продуктивною діяльністю для розвитку дрібної моторики та психічних процесів у дітей молодшого дошкільного віку.

Ключові слова: дитина молодшого дошкільного віку, дрібна моторика, продуктивна діяльність, ігрова діяльність, розвиток мовлення.

The question of influence of productive and playing activity is opened up on development of fine motor skills at the children of junior preschool age in the article. The effectiveness of games, playing exercises, productive activity for the development of small particles motility and mental processes at the young children of preschool age were substantiated.

Key words: child of junior preschool age, fine motor skills, productive activity, playing activity, development of communication.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. На кожному етапі життя дитини рухи рук відіграють найважливішу роль. Саме дрібна моторика відображає те, як розвивається дитина, свідчить про її інтелектуальний розвиток. Найсприятливіший період для розвитку інтелектуальних і творчих можливостей людини – дошкільний та молодший шкільний вік, коли кора великих півкуль ще остаточно не сформована. Саме у цьому віці необхідно розвивати пам'ять, сприйняття, мислення, увагу. Діти у яких погано розвинена дрібна моторика неправильно тримають ложку, олівець, не можуть шнурувати черевики, застібати гудзики. Інколи їм важко зібрати розсіпані деталі конструктора, гратися з пазлами, рахунковими паличками, мозаїкою. Вони відмовляються від роботи на заняттях з ліплення та аплікації, бо не встигають за однолітками.

Таким чином, можливості освоєння світу дітьми виявляються збідненими. Часто діти відчують себе неспроможними в елементарних діях, доступних одноліткам. Це накладає відбиток на емоційне благополуччя дитини та її самооцінку. Недостатній рівень розвитку

дрібною моторики у дітей впливає на розвиток мовлення, формування навичок самообслуговування та підготовку руки до письма. Важливу роль у подальшому розвитку дитини відіграє те, наскільки вправно вона навчиться керувати своїми пальчиками. Поряд з розвитком дрібною моторики розвиваються пам'ять, увага, а також словниковий запас. Тому, особливої актуальності набуває цілеспрямована й систематична робота з розвитку дрібною моторики у дітей дошкільного віку у продуктивній та ігровій діяльності, яка сприятиме формуванню інтелектуальних здібностей, мовленнєвої діяльності, а найголовніше, збереженню психічного і фізичного розвитку дитини.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблему розвитку дрібною моторики у дітей раннього віку розглядали В. Бехтерев, Д. Селлі. Зв'язок моторики, пізнавальної діяльності і мовлення висвітлювали у своїх роботах Б. Ананьєв, М. Бернштейн, А. Валлон, Дж. Брунер, Л. Виготський. Дослідженнями зв'язку розвитку руки і мозку займалися вчені – фізіологи (М. Кольцова, І. Павлов, В. Сеченов); педагоги (М. Новіков, Ю. Соколова, В. Сухомлинський та ін.) Проведені дослідження (О. Брушлінський, В. Кудрявцев, О. Леонтьєв, М. Поддяков) свідчать, що в процесі занять з розвитку дрібною моторики у дитини удосконалюються вміння та навички роботи з різними матеріалами, пристроями та інструментами; виробляється охайність, самостійність, оригінальність у вирішенні задач, умінь вільно орієнтуватися в навколишньому світі.

П. Анохін, В. Бехтрев, О. Лурія та інші вчені вказували, що одним із найважливіших компонентів загального розвитку дитини є формування рухової функції. Але реалізація цієї функції можлива лише через прояв активності. На думку А. Бикової, розширення доступних дошкільникам ігор сприяє поступовому підвищенню рухових можливостей дітей в грі, а також згодом дозволяє вирішувати складніші освітні задачі [1].

З огляду на зазначене, **метою** статті є розкриття питання впливу продуктивної та ігрової діяльності на розвиток дрібною моторики у дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Сучасні діти дошкільного віку більшу частину свого часу проводять в дошкільному навчальному закладі. Тому завданням вихователя є створення таких умов, при яких дитина розвивалася б всебічно і активно. Важливу роль в успішному інтелектуальному і психофізичному розвитку відіграє дрібна моторика рук. Справа в тому, що основну інформацію про навколишній світ дитина отримує через дотик. Саме через нього відбувається основне збагачення та накопичення досвіду, тому дітям так необхідно все чіпати, гладити, хапати і пробувати на смак навколишні предмети.

Ще до нашої ери вченим було відомо, що рівень розвитку дрібною моторики впливає на мозок людини. Так, фахівці східної медицини стверджували, що ігри, в яких задіяні руки та пальці дитини приводять в гармонію тіло і розум.

Т. Ткаченко зазначає, що дрібна моторика – це сукупність скоординованих дій м'язової, кісткової і нервової систем людини, в поєднанні із зоровою системою для виконання дрібних і точних рухів кистями і пальцями рук та ніг. У науково-педагогічній літературі поняття «дрібна моторика» ототожнюється зі «спритністю» [8].

Не можна не погодитись з ученим В. Дудьєвим, який стверджує, що сукупність рухових можливостей пальчикових рухів, які визначають успішність формування навичок самообслуговування, трудових, побутових та інших операцій являють собою дрібну моторику пальців рук [2, с. 197].

Низький рівень розвитку дрібною моторики вимагає надмірних затрат енергії від дитини, а невміння застібати гудзики чи правильно тримати ложку говорить про нездатність виконання елементарних навичок самообслуговування. Дуже важливо починати роботу над розвитком дрібною моторики з самого раннього дитинства. Немовляті можна масажувати пальчики, впливаючи при цьому на розташовані на них активні точки. У ранньому і молодшому дошкільному віці потрібно активно задіювати дрібну моторику у продуктивній та ігровій діяльності.

Розглянемо ігри на розвиток дрібної моторики дітей молодшого дошкільного віку. Пальчикові ігри – різновид психомоторних ігор у вигляді інсценізації будь-яких римованих історій, казок за допомогою пальців. О. Нефьодова, Л. Савіна, О. Узорова вказують на важливість застосування їх у роботі з дошкільниками, які можна проводити як у сім'ї, так і в дошкільних навчальних закладах. У такий спосіб розвиваються уміння керувати своїми руками, виробляється спритність, уміння концентрувати увагу на одному виді діяльності. Це захопливі ігри, що сприяють розвитку мовлення і творчій діяльності, є досить емоційними [7; 9].

Іншим різновидом ігор, які сприяють розвитку дрібної моторики, є ігри – шнурівки. М. Монтесорі та її послідовники вважають, що ігри – шнурівки сприяють виробленню навичок шнурування, а також, розвивають концентрацію уваги, логічне мислення, пам'ять, готують руку дитини до письма.

Також, важливу увагу потрібно приділяти й іграм з лічильними паличками. О. Власова та О. Зеркалій зазначають, що складання фігурок із паличок є ефективним засобом для розвитку дрібних м'язів пальців, передпліччя, окоміру. Нескладні завдання сприяють розвитку уваги, уяви, знайомлять з геометричними фігурами і поняттям «симетрії» [6].

Ігри з піском і водою стабілізують емоційний стан дитини, розвивають тактильну чутливість, дрібну моторику, координацію рухів у системі «око-рука», навчають дитину прислухатися до власних відчуттів. Ці ігри сприяють розвитку мовлення, уваги, пам'яті та є засобом для профілактики і корекції, зокрема страхів і тривожних станів [5].

Ігровий самомасаж – це різновид ігрових дій, завдяки яким у мозок надходить потік імпульсів. І. Малюкова наголошує на доцільності використання ігрового самомасажу кистей рук для розвитку дрібної моторики та вдосконалення координаційних здібностей рук дітей, що є ефективним, універсальним, розвивальним засобом. Важливим є застосування масажних прийомів у формі ігрових процедур, які супроводжуються художнім словом вихователя, а в майбутньому і самої дитини [3, с. 80].

Ігри з тістом сприяють нормалізації тону м'язів рук й активізації дрібної моторики. На думку Г. Одінокової, ігри сприяють розвитку зорового сприймання, пам'яті, образного мислення, стимулюють формування навичок, необхідних для успішного навчання у школі. Крім того, діти вивчають різноманітні властивості тіста, ознайомлюються з об'ємною формою, пропорціями предметів. У дошкільників розвивається точність рухів рук, формуються конструктивні здібності [4].

О. Яловська вказує на важливість ігор з папером, які сприяють тренуванню дрібних м'язів рук, роблять їх рухи сильними і координованими. Зміст ігор полягає у згинанні, розгинанні, скручуванні, перегортанні паперу, а сама гра завжди має конкретний результат [10].

Отже, існує значна кількість ігор та ігрових дій, які можна використати з метою розвитку дрібної моторики, але для повноцінного розвитку одних ігор недостатньо. У сучасних програмах відзначається позитивний вплив на розвиток дітей занять продуктивною діяльністю. Дійсно, під час таких занять у дитини розвиваються психічні процеси і особистісні якості, відбувається набуття безцінного життєвого досвіду. Говорячи про продуктивну діяльність, ми маємо на увазі створення дитиною чогось нового, неповторного.

Особлива роль у розвитку дошкільників належить малюванню. Саме з нього починається творча діяльність дитини. Захоплююче заняття з можливістю використання різних нетрадиційних технік розвиває не тільки дрібну моторику, а й очі так, як на всіх етапах необхідний зоровий контроль.

Також великий інтерес для дошкільнят являє конструювання. Під час якого у дитини розвивається дрібна мускулатура пальців, просторове і тактильне сприйняття, зорово-моторна координація і творча активність.

Безперечно ліплення є одним з найбільш поширених і широко використовуваних засобів. Головна його перевага перед іншими видами продуктивної діяльності полягає в тому, що в